

ținuti; dar cu deosebire se afla și trebuie să se afle în asemenea neliniște sufletească, în griji, în felul de felul de presupuneri și preestimatii domni membri ai acestui venerabilu sinodu.

Fiecare din preaonoratii domni membri sinodali știe, ca se afla aici pe bas'a legii constituțiunii noastre bisericesci, știe ca numai pe bas'a acestei legi constituționale fiecare și totu împreună în armonie și în bun'a înțelegere creștinească și legală cu capulu bisericii, conducătoriulu legalu alu acestei corporațiunii este chematu a conlucra spre rezolvirea fecundă și prosperă a problemei sinodului.

Inse cum s'ar putea acésta ajunge atunci, când inimile noastre ar fi agitate și în nedumeriri de temere, ca capulu bisericii este pre cale spre a se duce, ca el umbra cu planuri de a nimici constituțiunea bisericescă și ca totu acei'a, cari ar fi de convingerile lui în afacerile sinodale, vor fi priviti de adversari și tradatori ai bisericii?

De aceea având în vedere toate acestea și ținându de suprem'a necesitate o lamurire a situațiunii și a impregiurârilor atinse, tocmai la locul acésta și dela înaltimea scaunului ce-lu ocupați în acésta preavenerata corporațiune și prin acésta dumerirea și liniștirea spiritelor noastre mai înainte de a intra în pertractarea meritorică a afacerilor sinodale mi-au voi'a a face urmatorea interpelațiune:

1. Adevératu este, ca Înaltu Exelenti'a Ta — în lun'a lui Martie a. c. după cum susține „Tribun'a" — ai înaintatu la înaltulu nostru ministeriu regiu o representațiune, în care ai fi conditionatu remanerea ulterioară în Scaunulu arhiepiscopescu-metropolitanu dela delaturarea constituțiunii noastre bisericesci prin potestatea înaltului regim regiu fara șcirea și cu ocolirea organului competentu bisericescu? Sau ca în genere ai fi cerutu demisiunea dela conducerea afacerilor arhiepiscopesci-metropolitane?

2. Ai Înaltu Exelenti'a Ta vre-o cunoscintia șeu vre-o banuieșă, ca se lucra intru ascunsu de o seamă de ómeni — și anume de cine — pentru resturnarea Exelentiei Tale din scaunulu arhiepiscopescu-metropolitanu?

3. Ai Înaltu Exelenti'a Ta cunoscintia despre unu compromis, la care se lucra, pentru-ca Înaltu Exelenti'a Ta se te retragi din scaunu facendu locu altui cui'va.

Sibiú, 1 Aprile 1885.

—0—

La acésta interpelațiune Exelenti'a Sa, parintele Arhiepiscopu și Metropolitu în ședinți'a ținuta la 3/15 Aprile 1885 a datu urmatoriulu respunsu.

Venerabilu sinodu!

În ședinți'a de ieri am promis, că la interpelațiunea ce mi-a facutu o dlu deputat sinodalu, protopresviterulu *Ioan Hannia*, voiú da astadi șeu mane unu respunsu precisu, care din cuventu în cuventu să se póta petrece la protocolu. Vinu acum a implini promisiunea, și grabescu a o face acésta înca înainte de a intra în discușiunile meritorice asupr'a situațiunii de astadi a arhiepiscopiei noastre, grabescu chiar din considerațiunile ce le are în vedere dlu interpelante, adevca ca să se constate adevérulu, să se curme preocupa-

țiunile, și să se linișcescă inimile agitate prin vestile sensationale, de cari se ocupa dlu interpelante în interpelațiunea sa.

Êta dar respunsulu meu, prin care voiescu să se constate adevérulu:

Me intréba dlu interpelante, dacă este adevératu, că eu în lun'a lui Martie a. c. am înaintatu la înaltulu ministeriu alu țerii o representațiune, în care a-si fi conditionatu remanerea mea ulterioară în scaunulu arhiepiscopescu-metropolitanu dela delaturarea constituțiunii noastre bisericesci prin potestatea guvernului regescu, fara șcirea și cu ocolirea organului competentu bisericescu, șeu că în genere a-si fi cerutu demisiunea dela conducerea afacerilor arhiepiscopesci-metropolitane?

Respundu diu interpelante: că din acestea nimicu, chiar nimicu nu este adevératu, și eu me miru fórte, că după-ce eu în decursulu acelorú dieșe ani, de când ocupa scaunulu arhiepiscopescu-metropolitanu am dat atâtea dovedi, credu destulu de eclatante, despre aderenți'a mea la instituțiunile noastre bisericesci create prin statutu organicu, pe care m'am pusú dela începutu și care le-am scutitu și aপরatu nu numai cu tota puterea sufletului, ci chiar și cu multa, fórte multa abnegațiune, — me mira — dic — că se mai afla ómeni, cari credu, șeu celu putienú se dau pe griji, că eu a-si fi capabilu de a lucrá fie pe fatia, fie în ascunsu pentru surparea acelorú instituțiunii, cari mi-au creatu pozițiunea mea de astadi și pentru a carorú desvoltare în direcțiunea lorú naturală nu numai am lucratu — precum atinsei — totdeun'a, pot dice mai mult ca altii, dar am și suferitu multu, prea multu. Dela aceste instituțiunii eu nu me voiú abate nici când; nu me voiú abate nici în teoria, nici în praxa, cu toate că cunoscú unele scaderi ale lorú, care înșe în viați'a practică prin bun'a contielegere a organelorú competente se vor face se fie nesocotite, și cu toate că sunt altii, caror'a li-ar conveni, ca acele instituțiunii să se delature și tota potestatea bisericescă să se concentreze în man'a episcopilorú, precum erá mai înainte de crearea statutului organicu, sau dacă totuși e de a-se susțiené pe bas'a acéstu statutu o reprezentantia a clerului și a poporului; aceea se fie aléșă sub influenți'a sau chiar presiunea potestáti, și misiunea ei se fie a-i aplaudá acțiunile, bune — rele, cum vor fi ele. Credinți'a mea este: că biseric'a noastră, în statulu nostru numai prin o adevérata sinodalitate se póte susțiené, și ori-ce abusu de potestatea arhierescă ar fi în fondu numai spre surparea bisericii. Respingu dar dela mine ori-ce suspitiune în punctulu acésta, suspitiunii, cari potú proveni numai dela inimi reu-tacióșe.

Me intréba mai departe dlu interpelante, daca am eu cunoscintia sau vre-o banuála, cá s'ar lucrá intru ascunsu de o séma de ómeni pentru resturnarea mea din scaunulu arhiepiscopescu-metropolitanu? si daca sciu: cine sunt acei'a? Eu trebue se marturisescu, cá in impregiurárele nóstre de astadi, in situatiunea sociala si morala, in care ne aflám, cand spiritulu speculatiuniloru lumesci i-si cauta terenu chiar si in biserica, credu a fi posibilu sè se afle ómeni, cari ar dori o curenda vacantia a scaunulu arhiepiscopescu-metropolitanu pentru a-si realisá dorintiele si planurile lor; eu inse nu me ocupu de astfelu de ómeni; eu i-mi facu tréb'a mea conscientiosu, urmand principiiloru mele firme, de care am fost condusu in tóta viéti'a mea, si cand am fost laudatu, si cand am fost chiar defaimatu, pentru cá eu mai multu tienu la curatiuni'a consciintiei mele, decât la tóte laudele lumii, care usioru se lasa a se amagi. Eu dar nu sciu positivu nimicu despre aceea, cá ar existá conspirári pentru resturnarea mea din loculu, care-lu ocupu; ér pe banueli in partea acést'a nu m'am pusu nici cand; pentru-cá banuelile facu isvorulu dóra celu mai bogatu alu discordiei, si eu nu suat omulu discordiei, ci alu pacii si alu bunei intielegeri. Alt-cum daca ar fi in adeveru ómeni cu planuri de a me resturná, eu i-asi pofti, se lucre pe fatia, cáci mie nu-mi vor face nici atunci vre-o ingrijire; si daca sunt chiar ómeni rei: eu adeseori le dau ocasiunea de a me aflá singuru singurelu, neaperatu de nimeni si in positiune de a-mi putea luá nu numai scaunulu, ci chiar viéti'a, daca cred cá in altu modru nu-si potu realisá dorulu inimei lor.

In fine me intréba dlu interpelante, daca am cunoscintia despre unu compromis, la care se lucra, pentru-cá eu se me retragu din scaunulu ce-lu ocupu, si se facu locu altui'a? La acést'a s'ar putea aflá dóra destula declarare in respunsulu meu la punctulu precedentu; cu tóte acestea spre liniscirea dlui interpelante si póte si a altor'a, nu affu chiar de prisosu a declará aici categoricu: cá de nnu astfelu de compromis n'am nici o cunoscintia.

Eu 10 ani intregi am sustienutu o lupta grea intr'altele chiar si cu organele, care ar fi chemate a me sprigini mai deaprópe; am suferitu multu, potu dice m'am si necajitu multu, dar tari'a sufletului nu mi-o am perdutu. Pana cand voiu avé ajutoriulu celu mai puternicu alu lui Ddieu, adeca tari'a sufletului, voiu continuá cât cu indulgenti'a ce o am doveditu si pana acum desjunsu, cât cu lupt'a, la care potu fi provocatu, cât cu validitatea potestátii rezervate gradului Archiepiscopescu, inse precum nu am ingrijiri pentru eventualele conspiratiuni in contr'a persónei si postu-

lui meu, chiar asia nu am nici inclinare, nici necesitate, nici posibilitate de a intrá in compromis cu cinev'a pentru a me usiurá de sarcini'a grea ce o portu, ci voiu stá firmu la postulu meu, si-mi voiu continuá misiunea dupa cea mai curata consciintia. Dorescu inse, cá cei chemati, si intre acesti'a cu preferintia Venerabilulu Sinodu, se-mi dea totu spriginalu trebuinciosu, pastrandu-mi bunavointi'a, ce o am experiatu si in trecutu.

Din acestu respunsu póte vedé ori cine ea vestea adusa de „Tribun'a," cu tóte combinatiunile ei au fost nesce simple scornituri.

Despre mersulu ulterioru alu desbateriloru sinodulu arhiepiscopescu din anulu acést'a notám in fine, ca sub impressiunea respunsulu Escelentiei Sale, precum si in urm'a impregiurárii, ca sinodulu actualu arhiepiscopescu — in butalu tuturor vestiloru respandite este mai bine compusu cá alta data, — tóte au decursu in cea mai trumósa ordine, unu lucru, carele se constata si prin restaurarea senatelor consistoriale, efeptu-ita in siedinti'a din 7/19 Aprile a. e. — cu care ocasiune s'a alesu

in senatulu scolariu asesoru ordinariu dlu Anani'a Trombitasiu, ér de asesori onorari, dnii: Ioan Popescu, profesoru seminariulu, Ioan Papiu, protopresviteru, Ioan Gallu, protopresviteru, Dr. Nicolau Popu, profesoru gimn. Dr. Ioan Nemesiu, avocatulu, Elia Macelariu, cons. gub. in pens. Dr. Ioan Crisianu, profesoru semin. si Mateiu Voileanu, redactorulu „Telegrafulu Romanu.“

In senatulu episcopescu asesori onorari dnii: Ioan Drocu, prot. Nicanor Fratesiu, secret. cons. I. Predovicu, parochu, Const. Stejaru, Eugeniu Brote, Dr. Ioan Mihu, adv. Dr. Nic. Olariu, adv. Dr. Absolon Todea, adv. si Visariunu Romanu, directorulu institutulu „Albina.“

Sinodulu eparchialu aradanu.

(Continuare.)

Totu in siedinti'a IV a mai resolvitu sinodulu urmatoriele agende:

Cu privire la alegerea deputatiloru mireni din cerculu Temisiorii Petru Oprisiu si Emericu Andreescu sinodulu in considerarea, ca acésta alegere este atacata prin trei proteste ordinéza cercetare, si cu efeptuirea acesteia se incredintéza deputatulu Dr. Demetriu Selceleanu.

Se pune la ordinea dilei actulu alegerii deputatulu Georgiu Cojocariu, alesu in cerculu Lipovei, care a fost transpusu comisiunei verificatórie din motivulu, ca colegiulu de scrutiniu n'a luat in considerare pentru defecte de forma protocólele de alegere din 4 comune.

Sinodulu in vederea ca si daca s'ar fi luatu in considerare la scrutiniu acele protocoale, dechiarate de defectuóse, n'aru fi alteratu resultatu alegerii, respectiv totu dlu G. Cojocariu ar fi intrunitu absolut'a majoritate, dechiara pre dlu G. Cojocariu de verificatu.

Cu privire la alegerea dlui Emanuil Missiciu alesu de deputatu atât in cerculu Buteniloru, cât si in alu Borosineului, dupace densulu a abdisu de cerculu Borosineului, verificatu fiend dejá pentru cerculu Buteniloru — sinodulu la propunerea comissiniei ordinéza alegere in cerc. Borosineului.

Cu acést'a siedinti'a se incheia.

Siedinti'a V.

s'a tienutu in 4/16. Aprile la 10 óre nainte de amédi. Presiedintele Pré Santi'a Sa, parintele Episcopu Ioanu Metianu. Notariu Augustin Hamsea.

Se ceteace protocolulu siedintiei a IV, si se autentica.

Rogarea deputatului Oprisiu de a se estinde cercetarea ordinata in cerculu electoralu alu Temisiorii si asupra comunelor Ghiród'a si Ghirocu, in cari dupa informatiunile, ce posede, inca s'ar fi intemplantu abusuri se transpune comissiu-nei petitionarie.

La ordinea dilei se pune reportulu comissiu-nei petitionarie, carea prin reportoriulu ei Paul Fassie propune, si sinodulu decide, a se transpune consistoriulu pentru resolve competenta rogarea comunei Barateazu pentru unu ajutoriu in favórea scólei de acolo, rogarea preotului Petru Anc'a din Maierile Temisiorii de a-i-se acordá o retributiune pentru propunerea religiunii eleviloru de confesiunea nóstra, cari cercetéza scólele normale si industriale din Temisior'a; rogarea comitetului parochialu din Pancof'a pentru unu ajutoriu pre seam'a scólei a don'a de baieti, infientiande acolo; rogarea preotului Ioanu Pop'a din Petrós'a de a-se reprimí fiulu seu in institutulu clericalu; rogarea comunei Hassiasiu de a i-se iertá sum'a de 83 fl. v. a. cu carea detoresce in fondulu generalu diecesanu; rogarea preotului Vasiliu Morocu din Chigicu, precum si rogarea preotului deficientu Teodor Mihailovicu din Lalasintiu.

La ordinea dilei se pune reportulu comissiu-nei scolarie, carea prin reportoriulu ei Michaiu Sturza, aréta, es consistoriulu voindu a satisfice insarcinarii, primate dela venerabilulu sinodu din anulu trecutu de a introduce quinquenalie, cá amelioratiuni la salariile profesoriloru dela institutulu pedagogicu-teologicu si a infientiá unu fond de pensiuni in favórea acelui corpu didacticu, — a intempinatu mari greutáti din motivulu, ca in bugetulu consistoriulu este unu deficitu de aprópe 5000fl. — din care cauza acést'a afacere trebuie

sè-se amane pana la timpulu, cand bugetulu va fi in positiune mai corespundietória.

Sinodulu la propunerea deputatului Dr. Nicolau Oncu decide a-se restituí acést'a cauza de nou consistoriulu spre studiare, avisandu se totu de odata a-o substerne studiata si cu unu proiectu detaiatu procsimulu sinodu eparchialu.

Reportulu senatului scolariu alu consistoriulu aradanu, prin carele se aréta, ca acestu senatu n'a potutu satisfice insarcinarii primate dela venerabilulu sinodu eparchialu din anulu trecutu de a elaborá si substerne unu proiectu de regulamentu pentru depunerea esamenelor de calificatiune invetiatorésca din motivulu, ca depunerea acestoru esamene este regulata prin dispusetiunile statutului organicu, precum si prin usu — la propunerea comissiu-nei se iea la cunoscintia.

De asemenea se iea la cunoscintia si reportulu senatului scolariu referitoriu la regularea esamenelor de calificatiune dela institutulu pedagogico-teologisu, din carele se vede, ca cu privire la profesorii din despartimentulu teologicu a adoptata principiulu, cá se fia doctori in sant'a teologia, ér cu privire la profesorii din despartimentulu pedagogicu, cá se corespunda dispusetiuniloru statutului organicu si Art. 30 de lege din anulu 1883.

Punctulu 4 din reportulu senatului scolariu, in carele se aréta, ca cu privire la decisulu sinodului eparchialu din anulu trecutu consistoriulu a promis parochiei din Ving'a unu ajutoriu pentru cladirea unei scóle confessionale pentru casulu cand acést'a parochia va aretá, ca dispune si de alte medilóce pentru edificare — la propunerea comissiu-nei se iea la cunoscintia.

Cu privire la punctulu 5 din reportulu senatului scolariu, in carele se aréta, ca consistoriulu conform decisulu sinodului eparchialu de sub Nr. 41 din anulu trecutu, referitoriu la ameliorarea salarielor invetiatoresci — a fost cu deosebire constrensu a-si indreptá atentiunea mai alesu la modulu, cum se póta sustiené statiunile invetiatoresci degia infientiate, dar slab dotate din parochie mai serace, si ca invetiatoriloru din aceste statiuni li-s'a datu, si li-se da ajutórie din partea consistoriulu cu privire la portarea loru si la progresulu, ce-lu facu cu scolarii, la propunerea comissiu-nei sinodulu enuncia a-se luá la cunoscintia.

Pantele 6 si 7 din reportulu senatului scolariu, in care se aréta, ca stipendistulu Ladislau Goldisiu i-s'a datu unu ajutoriu si stipendiulu si pre anulu curentu pentru anulu alu patrlea de filosofia, care lu-continua la facultatea din Budapest'a; si ca la scól'a superióra din Pesc'a nu s'a potutu deschide alu doilea cursu din moti-

vulu, ca n'a avutu scolari — la propunerea comisiunei se ieau la cunoscentia.

De asemenea se iea la cunoscentia si punctulu 8 din reportulu senatului scolariu, in carele se aréta, ca consistoriulu in urm'a arondării noue a protopresviteratoru a facutu o noua impartire mai corespundietória a inspectoratoru scolarie. —

Cu privire la impregiurarea, aretata de senatulu scolariu, ca cursurile invetiatoresci supletorie, tiente in anulu trecut n'au fost cercetate de ajunsu, ceea ce se póte atribui si acelei cercustantie, ca in feriele mari scolare se tienu totu de odata si cursuri de limb'a magiara, éra de alta parte invetiatorii inca si-au mai toti câte unu picu de economia in beneficiulu loru invetiatorescu, pentru a carei'a ingrijire numai in ferie sunt disponibili, — si ca consistoriulu va insistá, ca aceste cursuri supletorie se se tiena si in venitoriu, mai cu seama pentru acei invetiatori, cari la esamenele scolare n'au aretatu progresu sufficientu cu scolarii, si asia mediata au doveditu, ca densii au lipsa de atari cursuri spre a se cualificá pentru implinirea mai acurata a chiamării loru invetiatoresci — sinodulu la propunerea comisiunei iea acést'a la cunoscentia cu a- cea observare, ca pre viitoriu consistoriulu se ingrijéscá a delarurá pedecile observate, si se dispuna tinererea cursurilor supletorie intr'unu timpu, in carele toti invetiatorii, avisati la acelea se póta participá.

Punctulu 10, referitóriu la impregiurarea ca in comunele Zarand, Nadab si Mandrulocu consistoriului nu i-a succesu a mai infientiá inca câte o scóla pre langa cele degia existente din motivulu, ca comun'a Mandrulocu inca nu si-a capetatu in posesiune pamentulu, ce se veniá parochiei prin astulu segregării pentru scopulu amintitu, ér in Nadabu morburile au impatienatu numerulu scolariloru, in fine ca in Zarand caus'a este in curgere — sinodulu lu-iea la cunoscentia.

Reportulu consistoriului, prin carele aréta, ca n'a urgiatu elaborarea unui nouu regulamentu pentru institutulu pedagogico-teologicu din motivulu, ca suntem intr'unu stadiu, in carele este necessitate de a inmultu scólele nóstre din centru, si astteliu a face o nóua organisare a invetiamentului — sinodulu lu-iea la cunoscentia.

Punctele 13, 14 si 15, in care se aréta ca cestiunea culegerii documentelor, relative la pamenturile invetiatoresci, si ca consistoriulu a dispusu prin organele sale invetiatoresci a-se infientiá casse de pastrare pentru scolari, sinodulu le iea la cunoscentia.

Punctulu 16 din reportulu consistoriului, in carele se aréta, ca in vederea ca mortalitatea la noi este mai mare la pruncii pana la alu siepte-

lea ann, si mai considerandu, cumca in acea e-tate densii adese-ori remanu fara priveghiare sufficienta, pentruca parintii sunt dusi la lucru la campu, precum si din alte consideratiuni sociali si de invetiamentu — s'a emis unu cerculariu, prin carele s'a adresatu catra parohiele mai mari, cá se infientieze asiluri de infanti, gradine de prunci, dar pana acum n'a potutu obtiené acésta dispusetiune rezultatulu doritu sinodulu lu-iea la cunoscentia pre langa observarea, cá consistoriulu pentru ajungerea rezultatulu se si marginéscá atentiunea asupra punctelor principali din diecesa.

Punctulu 17 din reportulu consistoriului, in carele se aréta, ca in comun'a Siusianovetiú, unde ni-s'a luatu scól'a si intravilanulu cu delaturarea tuturor formelor de dreptu, si s'a infientiatu o scóla de statu cu dóne clase, ér parochi'a nóstra si-a deschisu scól'a sa confessionala pre altu intravilanu si in alta localitate — a mai intrevenitu in decursulu anului curentu inca o impregiurare, si anume: Comisiunea administrativa a comitatului Temisiului prin resolutiunea sa dto 14. Februaru a. c. — recunoscend insasi, ca scól'a nóstra confessionala este cercetata de scolari, pre cand cea comunala nu are nici unu scolariu — a dispusu catra parochi'a nóstra de acolo, cá se inchida scól'a confessionala fara prealabila aprobare dela Inaltulu Ministeriu.

Contra acestei resolutiuni parochi'a a facutu recursu catra Inaltulu Ministeriu in terminu legalu, dar n'a primitu inca respunsu. Intr'aceea incunoscintiandu parochi'a consistoriulu, ca organele comitatense amenintia a inchide scól'a nóstra confessionala cu brachiulu, sub dto 15 Martiu a. c. s'a adresatu consistoriulu catra inspectorulu de scóle regescu alu comitatului Temisiului, cá se intrevina la municipiu pentru incungiuurarea unor scene atât de dureróse mai vertosu ca Inaltulu Ministeriu n'a respunsu inca nici la recursulu parochiei, nici la petitiunea acelei'a, substernuta pre calea Consistoriului, si pana la resolvirea definitiva a causei credintiosii nostri se remana in beneficiulu art. 38 de lega din 1868, in virtutea carui'a, pentruca numitii credintiosi si-au scól'a loru propria confessionala, nu potu fi constrensi la contribuii pentru scól'a comunala, seau de statu.

Sinodulu iea acestu reportu la cunoscentia.

De asemenea iea la cunoscentia sinodulu si pasii intreprinsi de consistoriu facia de scól'a confessionala cu limb'a de propunere serbéscá din Monosturu, apartienetória parochiei nóstre de acolo, facia de care scóla, cerendu unii credintiosi de nationalitate serba a-se pface in scóla comunala in urm'a dispusetiuniloru luate de consistoriu numit'a scóla si-pastréza caracterulu ei confessionalu.

Cu privire la propunerea cantului bisericescu in institutul pedagogico-teologicu sinodulu aviseza consistoriulu a ingrijii, pentru pregatirea unui profesor, cu deplina calificatiune, carele se ocupe acésta catedra.

Cu privire la punctulu 21 din reportulu consistoriului, in carele se aréta, ca spre a se poté suplini o lacuna insemnata intru crescerea fiitóriilor generatiuni este neaperatu de trebuintia a-se infientiá aici in Arad o scóla de fete, pre langa carea — de dupa timpu si impregiurári se se póta infientiá si unu pensionatu, unde a-cele fiice ale natiunei, cari nu apartienu familie-loru din locu se-si póta gasi o sustienere, provediuta cu conditiunile de educatiune si menita a suplini famili'a pre timpulu, cât cercetéza fetitiile scól'a:

Sinodulu decide in principiu infientiarea unei scóle, de fete in Arad; ér cu privire la votarea sumei necesarie caus'a se transpune comisiunei epitropesci.

(Va urmá.)

C. A. Rosetti.

Unu momentu negru sta deschisu in momentulu, cand scriemu aceste — cá se inghita pentru totdeun'a in sênulu seu rece pre unu ilustru barbatu alu Romaniei.

Marele cetatiénu, muncitoriulu neobositu in servitulu tierii si alu romanismului, omulu ideiloru mari, patronulu si aperatoriulu satenului romanu in lupt'a s'a pentru esistentia si desvoltare, veteranulu publicistu si politicu C. A. Rosetti a incetatu din viétia in sér'a din 7 spre 8 Aprile a. c.

Intréga Romani'a este imbracata in doliu.

Corón'a Romaniei s'a grabitu a-si exprime partea, ce o iea la durerea, carea a lovitu famili'a Rosetti si intréga tiér'a.

Eminentia S'a, Parintele Metropolitu-Primate al Romaniei, ministri, aflatori in capitala, reprezentantii presii si diferitele autoritati s'au grabitu a dá espressioni condolentiei facia de tiéra pentru perderea barbatului, — carele timpu de aprópe o jumetate de seclu na a incetatu unu singuru momentu de a lucrá pentru regenerarea tierii si ridicarea neamului romanescu.

Poporulu suveranu se grabesce a-se apropiá de sieriulu lui spre a dá ultimulu tributulu de recunoscintia barbatului, carele i-a datu acestu nume, si carele tóta viéti'a a luptatu a-lu preface in fapta.

Dotatu de natura cu calitati superioare emnente, armatu cu o minte agera si departe vedietória, insufletitu in lupta de o inima adeveratu romanésca si de o iubire nemarginita facia de

tiéra si poporulu romanescu, si inpodobitu cu unu caracteru, — alu carui'a modelu si prototipu lu-afia cinev'a numai in caracterele barbatiloru mari ai Romei de odinióra — reposatulu intra in istori'a Romaniei cá o figura ilustra si marétia a timpului, in care a traitu, si cá unu esemplu si modelu vecinicu pentru generatiunile viitórie: cum se-si iubésca romanulu neamulu seu, si cum se lucre la ridicarea si inaintarea lui.

C. A. Rosetti a fost barbatulu, pentru carele n'a esistatu nici unu feliu de privatiune, nici unu feliu de abnegatiune, cand erá vorb'a de realisarea scopului, pre carele si l'a facutu de problema in intréga viéti'a si activitatea s'a.

Idei'a conducetória si unic'a preocupatiune a reposatului a fost ridicarea peporului prin libertate, crescerea romanului sub razele mandru strelucetórie ale sórelui libertátii. Acésta ideia a fost busol'a, carea l'a condusu in intréga viéti'a si activitatea sa.

Betranulu s'a dusu dintre noi, cá se-si iea resplata meritata in o alta lume. Elu ne-a lasatu in doliu; dar in acelasi timpu ne-a lasatu de moscenire convingerea, ca si-a implinitu detorinti'a intr'unu modu, precum putien muritori sunt in stare a o face.

Omulu acest'a e bine meritatu de patri'a si neamulu romanescu!

Oglinda viia a unei vieti neperitórie sunt si remanu si aici pre pamentu faptele reposatului.

Asociandu-ne si noi de aici din departare la doliulu universalu depunemu in numele romaniloru din aceste parti o lacrima de durere pre mormentulu decedatului.

Fie-i tierin'a usióra si memori'a eterna!

Testamentulu

lui

C. A. ROSETTI.

Bucuresci. Anulu 1884 Septemvre in 29.
Otomvre in 11.

Acum vre cinci ani am scrisu unu testamentu. Elu erá si personalu si politicu.

Acelu testamentu a arsu séu a disparutu, ca multe alte obiecte, in incendiulu de care am fost bannuitu la 25 Ianuariu trecutulu.

Acum nu mai facu snu testamentu, scriu numai aci câte-va cuvinte pentru ai mei.

Esprimu sociei mele simtiemintele mele do recunoscintia pentru fericirile de totu feliulu ce mi-a datu pe tóta diu'a si pe tóta ór'a, de la 31 Augustu 1847 si pana acum.

Totdeun'a buna si dulce pentru toti; totdeun'a iertatóre pentru toti; totdeun'a devotata pentru toti; totdeun'a senina, a respanditu in juru i lumin'a si caldur'a adeveratei virtuti si adeveratei fericiri; a- ceea d'a lucrá, d'a iubi, d'a iertá, d'a se sacrificá, fara a cere alta resplata decât multiamirea d'a inveli pe toti cu nefsarsit'a ei iubire pentru a le induleci ori ce suferintia fisica séu morala. Ea m'a fa-

cutu se iubescu viéti'a pentru a putea se facu ca prin faptele mele se meritu a fi iubitu de dens'a si pentru ca se potu se sorbu fericirea ce inteliginti'a, bunatatea si dulcea ei veselie respandesc in giuru-i. Daca suferu de plecarea mea, este numai pentru durerea ce-i va dá acésta despartire. O rogu dar a face pentru mine si sacrificiulu da-si domni durerea pentru a urmá d'a respandí seninatatea in giurulu aloru nostri. Credu ca fiii si fi'a ei vor luptá cu tarie pentru a o face se nu simta unu minutu macaru cu nu mai sunt langa dens'a; credu ca printr'o necurmata blandetie vor mangai'a-o.

Esprimandu-i din nou simtiemintele mele de admiratiune, de iubire si de recunoscintia, o rogu ca impreuna cu fi'a si cu fii nostri se implinésca *ultimele* mele rugaciuni.

Se nu se faca pentru inmormentarea mea nici o ceremonie.

Totulu sè se faca cum s'a facutu si cu Mircea.

Unu singuru preotu de miru.

Carulu simplu cu doi cai.

Nici unu doliu, nici in camere, nici la pórtá, nici chiar pe cai.

Nici o invitare, ci numai unu simplu anuntiu prin diuaru tara invitare.

Nici o parada si nici gendarmi. Politi'a se fie sicura ca lumea n'are trebuintia pentruca bun'a cuviintia se fie respectata.

Acum o durerósa pentru mine cestiune materiala.

Am datorii. Speru ca amicii cari voira dupa incendiu se faca o subscriptiune pentru a-mi darui o casa, vor face ceva pentru a se platí aceste datorii. Daca nu, soci'a si fii mei vor tipari câte vor gasi din scrierile mele, si póte ca publiculu le va cumperá pentru ca se platésca datoriile ce cu adenca durere silitu am fost a face *).

Am luptatu cu tarie, pentru nationalitate si pentru libertate, dar fara cea mai mica ura pentru nimeni. Rogu dar ca cei pe cari i-am combatutu se me ierte daca aspru am fost in lupta, asicurendu-i ca nu ura ei iubirea m'a facutu se combatu.

Recomendu tuturoru si mai cu séma filoru mei, se iubésca poporulu si pe sateni si se lupte cu iubire pentru fericirea tuturoru. O imbratsiare ficei si filoru mei, si ultim'a rugaciune tuturoru a ingriji si mangai'a pe toti'a mea.

C. A. Rosetti.

D i v e r s e .

* **Ratiociniile fundatiunei „Zsiga“** in Oradea mare pe anii scolastici 187^{8/9}, 187^{9/80}, 188^{0/81}, 188^{1/2}, 188^{2/3} si 188^{3/4} censurate si rectificate prin senatulu fundatiunalu, intrandu la consistoriulu aradanu sub nr. esib. 1228/883, 833/884 si 1297/885 si luandu-se la suprarevisiune s'a constatatulu la I anulu scolasticu 187^{8/79} sub casariatulu lui Nicolau Diamandi a) perceptiune 1421 fl. b) erogatiune 1549 fl. 91 cr. deficitu 128 fl. 91 cr. — II anulu scolasticu 187^{9/80} a) perceptiune 2677 fl. 08 cr. b) erogatiune 2824 fl. 32 cr. deficitu 147 fl. 24 cr. — III anulu scolasticu 188^{0/81} a) perceptiune 3010 fl. b) erogatiune 2231 fl. 71 cr. remanentia cassei 778 fl. 29 cr. — IV anulu

*) Aci se gasesca urmatórele cuvinte: „Daca guvernulu si Camerile vor voi a platí detoriile séu a face unu daru sotiei mele, o rogu se-lu primésca cáci calomni'a nu va mai avea nici o putere cand eu nu mai sunt.“ — In urm'a unei sfaturi cu dn'a Rosetti, acestu adaosu a fost suprimatu de C. A. Rosetti.

scolasticu 188^{1/82} a) perceptiune 4085 fl. 94 cr. b) erogatiune 3260 fl. 74 cr. remanentia cassei 825 fl. 20 cr. — V anulu scolasticu 188^{2/83} sub casariatulu lui Nicolau Zigre, a) perceptiune 5101 fl. 62 cr. b) erogatiune 4982 fl. 26 cr. remanentia cassei 119 fl. 36 cr. — anulu scolasticu 188^{3/4} a) perceptiune 4744 08 cr. b) erogatiune 3387 fl. 29 cr. remanentia cassei 356 fl. 79 cr. — In fine in firulu ratiociniului anului scolasticu 188^{3/4} acum amintitu se constata, ca cu finea acestui anu scolasticu, averea fundatiunala constata din 1. Casa cu unu etagiu cu mai multe despartiminte in piati'a St. Ladislau Nr. 250 in valóre de 50,000 fl. 2. elocatu in cassa parsimoniala de Oradea mare in lib. Nr. 3676, 2034 fl. 33 cr. 3. elocati in lib. Nr. 2654, 330 fl. 49 cr. sum'a valórei intregi 52364 fl. 83 cr. 4. Afara de aceste are alumneulu, mobiliarele recerute si specificate in inventariu separatu. In urmarea acestei constatari consistoriulu intrunitu in senatu epitropescu a adusu urmatoriulu dicisa: **Ratiocinele fundatiunei „Zsiga“** pe anii seol. 187^{8/79}, 187^{9/80}, 188^{0/81}, 188^{1/82}, 188^{2/83} si 188^{3/84} — aflandu-se tóte perceptiunile si erogatiunile parte prin documentele credibile, parte prin recunóscerea in concludu a senatulu fundatiunala justificate, se apróba si respectiviloru cassari se da absolutoriu pe langa cautela indatinata. Ratiocinile, astfelu aprobate impreuna cu tóte documentele se restituiescu Consistoriulu gr. or. oradanu spre seire si ulterióra dispositiune, éra acestu decisu are a se publicá in foia oficiósa din locu „Biserica si Scol'a.“ Datu din sedinti'a senatulu epitropescu alu Consistoriulu eparchialu gr. or. tienuta la 9 Aprilu 1885. David Nicóra, ases. ref. consist.

* **O serbatóre a Poloneziloru.** In Poloni'a este unu obicei ciudatu. In Duminec'a Pasciloru asia numitulu „Dingus“, adeca unu feliu de botezu „retrospectivu.“ Se umple cu apa o batelie, unu vasu, o cana, séu o donitia si se stropesc séu se uda aprópele seu cu ocasiunea Pascalui. Barbatii stropescu dómnele cu unu lichidu parfumatu; dar tieranii confundu pe fete in lacuri si elesitae. Servitorii din fermele cele mari ducu cu d'asil'a pre cele cari le prefera mai multu langa o pompa si le stropescu de sus pana josu cu apa. Acestu obicei este atât de iradecinat, încát o fata care nu este tratata in felulu acest'a se semte parasita si despretiuita; ea se crede chiar insusitata. Parintii sunt obligati de a dá o méssa teneriloru, cari au botezatu astfelu pe jun'a fata. Servitórele uda manile stepaniloru si primescu unu daru séu unu bacsisu. Domnisiórele n'au de ordinariu acést'a generositate fatia cu tenerii; si recunoscintia loru se marginesce si a versá fara veste, o carafa cu apa in spinarea cavalerulu de predilectie. Desi senatiunea este putienu cam neplacuta. Totusi tineriloru le place fórté multu acésta serbatóre. Aceste originalitati incepu in diminéti'a dilei si tienu pana aprópe sér'a.

* **Temisian'a** este titlulu unei foi din carea au aparutu degia doi numeri in Temisiór'a sub redactiunea dlui V. Pacatienu. Fói'a din cestiune are de scopu a servi cu deosebire trebuintieloru poporulu dela sate, si tractéza cestiuni ce privescu mai cu séma pre tieranu. I-dorimu succesu si viétiá indelungata.

* **Reuniunea invetiatoriloru din dieces'a Aradului** s'a intrunitu Joi in 28 Martie a. c. in adunare generala ordinaria. Dupa cuventulu de deschidere rostitu de catra presiedintele, dlu Dr. Georgiu Pop'a adunarea constituindu-se alege de notari,

pre dnii: Basiliu Codreanu, Nicolae Stefu si Augustin Botiocu. Trecendu-se la ordinea dilei se cetescu repórtele casariului, si se transpunu unei comisinni, alese ad hoc. Se presenta o chartia a reuniunii invetiatorilor din dieces'a Caransebesiului, prin care reuniunea aradana se invita a luá parte la adunările generali a reuniunii din Caransebesiu, si adunarea decide, ca invetiatorii din apropiare se participe la siedintiele acelei'a.

Se pune la ordine cestiunea frecuentatiunii scolare, si adunarea la propunerea dlui Petru Popoviciu decide a-se face in acésta privintia catra sinodulu eparchialu o rogare, cá se intrevina la autoritátile politice pentru promovarea frecuentatiunii scolare in sensulu legiloru regnicolare.

In siedinti'a a dou'a, tienuta dupa amédi dlu Petru Popoviciu a cetitu o disertatiune, despre: „civilisatiunea genului omenescu prin femei,“ ér dlu Ioanu Tudnescu despre: „stilistic'a in scól'a populara.“ Ambe aceste disertatiuni s'au primitu cu mul-tiemire.

Panendu-se la ordine cestiunea, ca invetiatoriulu, sean preotulu se propuna religiunea in scól'a elementaria, adunarea dupa o lunga desbatere decide a-se tiené usulu de pana acum.

Repórtele bibliotecariulu si casariului la propunerea comisiunii ad hoc s'au luat la cunoascintia cu aceea, cá membri comisiunii sè se provóce a contribui la sporirea bibliotecii si a solvi regalatu tac-sele de membri.

Concursu.

Se escrie de nou concursu pentru deplinirea parochiei vacante — de clas'a a dóu'a — non organisata din *Suiugu-Iteu*, protopresviteratul *Oradii-mari*, cu terminu de alegere pe Dumineca in 19/31. *Maiu 1885*.

Emolumintele sunt:

1. Clas'a parochiala cu dóne chilii, camera, grajdu pentru vite, gradina de legumi si dove intravilane.
2. 49 jugere de pamentu comassatu — aratoriu si fenatiu.
3. Birulu dela 141. Nri de case, dela fiecare numeru 1 mesura de bucate $\frac{1}{2}$ grâu $\frac{1}{2}$ cucuruza in grauntie.

4. Stólele indatinate; numerulu sufleteloru e 550.

5. Dile de lucr: cu plugulu 35, éra cu manile 91.

6. Orgii de lemne.

Emolumintele de sub Nr. 1—6, computate in bani, dau o suma numerica de 690 fl. v. a.

Recurrentii voru avea recurselu instruite cu documintele prescise de Stat. org. si de §-lu 15 lit. b) din regulamentulu pentru parochii, adressate comitetulu parochialu din *Suiugu-Iteu*, a-le tramite subscri-sului administratoru protopresviteralu in *Zsáka p. u. Furta*, pana in 14/26. *Maiu a. c.*; — avendu pana la alegere a-se presentá in un'a dumineca ori serbató-ria in S. Biserica din *Suiugu*, spre a-si aretá desteritate in cele bisericesci.

Suiugu, 3/15. *Aprile 1885*.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Toma Pacala**, m. p. administratoru protopopescu.

Conform ordinatiunii Ve. Consistoriu diecesanu de dto 18 Mart. v. 1885 Nr. 1098 prin acésta se escrie concursu pentru capelani'a temporalu de clas'a

I infintienda in comunitatea bisericésca *Siclau*, cu terminu de alegere pe Duminec'a din 5. *Maiu st. v. a. c.*

Emolumintele sunt:

1) Venitele stolare si birulu usuatu, din intré-g'a parochia III-a redusa.

2) $\frac{1}{3}$ parte din tóte beneficielu parochiei parintelui *Petru Zeldesianu*, pentru care dotatiune alegendulu capelanu va fi deobligatu a indeplini tóte functiunilu preotiesci si din acésta parochia.

Dela recurrentii se recere, cá pre langa esamenu de cualificatiune teologicu pentru parochii de cl. I., se produca testimoniu despre absolvarea aloru 8 cl. gimnasiale si de maturitate; si apoi recurselu instruite conform dispusetiuneloru din stat. org. au de a-se tramite Rev. Domnu protopresv. tractualu *Petru Chirilescu* in *Chitighazu* pana in 25 *Aprilie v. avend* recurrentii, tot-odata a-se presentá sub durat'a concursului in biseric'a din locu, spre a-si aretá desteritate in cele bisericesci.

Datu in siedinti'a comit. parochialu din *Siclau* tienuta la 30 *Martie 1885*.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Petru Chirilescu**, m. p. protop.

Pentru deplinirea postulu de parochu in vacant'a parochia de clas'a a trei'a din comun'a bisericésca *Labasintiu*, din protopresv. *Lipovei*, se escrie prin acést'a concursu cu terminu pana la 28 *Aprilie*, alegerea se va tiené totu in aceasi di.

Emolumintele sunt:

1) Un'a sesiune de pamentu completa.

2) Tacsele stolare dela inmormentari, — cúnunii si botezu.

3) Birulu parochialu dela 160 case $\frac{1}{2}$ grâu si $\frac{1}{2}$ cucuruza.

4) Platiulu intravilanu.

Doritorii de a ocupá acestu postu au a trimitte recurselu loru instruite in intielesulu §-lui 13 din Stat. org. Comitetulu parochialu din *Labasintiu*, la adres'a P. On. D. prot. districtualu *Ioanu Tieranu*, in *Lipov'a*, pana la sus aratatulu terminu.

Labasintiu in 28 *Martie 1885*.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Ioanu Tieranu**, m. p. protop.

Licitatiune minuenda.

Pentru renovarea ferestreloru dela biseric'a rom. gr. or. din *Socodoru*, comitat. *Aradului*, protop. *Chisineului*, — conform resolutiunii Vener. Consistoriu din 14 *Aprilie 1884* nr. 464, cu acésta se escrie concursu de licitatiune minuenda pe 9 *Maiu st. v. a. c.* nainte de amédi la 9 óre, cu pretiulu de esclamaré 280 fl. v. a.

Planulu impreuna cu conditiunilu se potu vedea la subscrisulu presiedinte.

Dela intreprindietori se poftesce ca pre terminulu sus amintitu sè se presenteze in fati'a locului, si numai acei'a vor potea luá parte la licitare cari vor depune unu vadiu de 10°/_o.

Contractulu incheiatu intre comunitate si intreprindietoriu, numai dupa aprobarea Ven. Consistoriu va intrá in valóre.

Socodoru, la 4. *Aprile 1885*.

Gavrila Lazaru, m. p. presied. comit. par.